

יידישע

פעסטער צייטונג

דריטער באנד
 פריערער פריערער
 10 בילדער - 10 קר. מ.
 5 בילדער - 5 קר. מ.
 2 בילדער - 2 קר. מ.
 50 קר. מ.
 75 קר. מ.

אויך דיעזע צייטונג קאנן סא
 יעדען טאג
 פריערער פריערער
 10 בילדער - 10 קר. מ.
 5 בילדער - 5 קר. מ.
 2 בילדער - 2 קר. מ.
 50 קר. מ.
 75 קר. מ.

№ 89. צוואלפטער יארהונג

פעסט פרייטאג כט אב ה'תר"ס

Post, den 30 Juli 1880.

פרייטיגער ניאייקרייטונג

די יארישע צייטונג האט אונד
 געווען פריערער פריערער
 10 בילדער - 10 קר. מ.
 5 בילדער - 5 קר. מ.
 2 בילדער - 2 קר. מ.
 50 קר. מ.
 75 קר. מ.

פרייטאגער ניאייקרייטונג
 די יארישע צייטונג האט אונד
 געווען פריערער פריערער
 10 בילדער - 10 קר. מ.
 5 בילדער - 5 קר. מ.
 2 בילדער - 2 קר. מ.
 50 קר. מ.
 75 קר. מ.

פרייטאגער ניאייקרייטונג
 די יארישע צייטונג האט אונד
 געווען פריערער פריערער
 10 בילדער - 10 קר. מ.
 5 בילדער - 5 קר. מ.
 2 בילדער - 2 קר. מ.
 50 קר. מ.
 75 קר. מ.

פרייטאגער ניאייקרייטונג
 די יארישע צייטונג האט אונד
 געווען פריערער פריערער
 10 בילדער - 10 קר. מ.
 5 בילדער - 5 קר. מ.
 2 בילדער - 2 קר. מ.
 50 קר. מ.
 75 קר. מ.

פרייטאגער ניאייקרייטונג
 די יארישע צייטונג האט אונד
 געווען פריערער פריערער
 10 בילדער - 10 קר. מ.
 5 בילדער - 5 קר. מ.
 2 בילדער - 2 קר. מ.
 50 קר. מ.
 75 קר. מ.

פרייטאגער ניאייקרייטונג
 די יארישע צייטונג האט אונד
 געווען פריערער פריערער
 10 בילדער - 10 קר. מ.
 5 בילדער - 5 קר. מ.
 2 בילדער - 2 קר. מ.
 50 קר. מ.
 75 קר. מ.

דער יודן מיט נים-יודען בעזייטיגען ווילל, זא אים זענען מיטמעל אין פעהלעהרשאפטעס. ווען יודען אינעם נים-יודען איינאנדער הייראטען, דאן עקסי-מירט איבערהויפט קיינע רעליגיאן מערה. אין דער טראג, איז זא זא עטוואס אויך אין עסטערייך נים געשטאטעטע. דא זאגענאנטע, מיט-ענדע ווירד אין ווען ניר צווישען זאלען לייען ערלויבט. דא זא אלס קאנפססאן אלאן ערקלערט האבען. נים אבער צווישען יודען אונד נים-יודען, היערן האט אלא הער פילסן געארדט, אבער האט ער זיך אבזעטלעך אהרען זאלען, אום אד אונארשיע רעגירונג אויך נאך הייער זייטע הן אנגרייפן צו קאנען וויר מאנען קיינע ציוול-עהע, וויר מאנען קיינע מיט-עהע! דאס איז דאס רובטיגע מיטמעל נים, אום דער יודען נא אום אום דער וועלט צו שאפען זיך.

פרינעמערציאנס-איינלאדונג.
וויר עיוונען אונזערע געהערטען פרינעמערציאנסען, דערען פרינעמערציאנס-טערמין אום 1-טען אינווסט 1880 צו ענדע נעמט וואס נאכטן געוויסליך אויף אהרע אהרעס-שליסען אנגעצייגט אום, אהרע פרינעמערציאנס-ציאל צו ערבייגערן, דאס דיא פרינעמערציאנס דעם בלעט-טע קיינע שטארקע ערלויבען.

נעשעפטס בעריכט
עסטער פיינען.
נעשעפטס בעריכט פון 1881-82 פון ווארשע-טען פון מארקט צו מארקט געווען דער פערקויפ וואך, 6000 טעגער ווארדען פערקויפט.
1881-82 פון מארקט, נייער 2.90 טעגער 80.4 קילא 10.55 נולד, 200 טעגער, 79.5 קילא 10.50 נולד, 200 טעגער-צטר 79.5 קילא 10.50 נולדען, 300 טעגער 80 קילא 10.60 נולד, 100 טעגער 79.2 קילא 10.55 נולדען, — (אלדעס טעג דריי מאנאטען) —

קארטע פון נייס 8.35—8.65 נולד, פארטע פון טעגער-פון 6.15—6.15 נולד, פארטע פון 6.75 נולד, ווייזען פון טעגער 9.85—9.90 נולד, האפער טעג העכסט 5.50—5.55 נולד, פארטע פון טעגער 5.57, 1881, 5.67 נולד, רעסס פון טעגער אינווסט-טעגער 12, 12% נולד, ווענער שלאכט-פרייה מארקט, דער איי-טריק אויף דעם ווענער שלאכט פרייה מארקט אום 20-טען דעם 1881, פון טעגער 2097 טעגער, דאס זאלן ווארדען 1898 אונארשיע 1233 פארטיגע אונד 366 דייטשע, דאס פרייע שטעללעך זיך פון טעגער 100, אונארשיע טאכט-באכטען 53—57 נולדען, פארטיגע 54—56, נולד, דייטשע 57—57 נולד, פרייה מארקט-טעגער רעדאקטען: מאר ברור היין.

קנאבען צו וועלט בראכטע. ביזווער וואר אללע אין אהרונט, נון טראף אבער דאס אונגליק נאכט אונגערוארטעט זיין, ווא איין בלישן אויס הייטערעס היימעל, דא מוטער דעם טעגערעס, איינע אלטע פרוי מיט רוש-פאלנישער אויסשארבע, טראף נעמליך עבענאללס אין אונזערע שטאט אין, אום פאר אהרע טאג נאך איינמאל אהרע טאג, טעג עדהען צו קאנען, קום בעטראט זא ערדאך דא וואהונט אהרע טאכטער, אלס זא מיט דעם ווען: געטע שאלל! בענאווסטלא צוואסמען-טעגערע, עס הייערעט לאנגע, ביז דא נייזעט פרוי אונס לעבען צוויקערעווען ווארדען, יעצט טהילטע זא דען אומשטעהערען מיט טהרענען אין דען איינע מיט, דאס אויך דער זינגע מאן אהר זאן איז, דען זא, פאן איינעם געדעמטעטען טעגערע פרייהרע, נאך אלס טעגערע צו וועלט געבראכט, אייט שאם פערליעס זא זאדאן אהרען וואהנאט אין רוש-פאלנישען אונד קאם נאך שטאק-האלס, ווא דען זינגען קנאבען אלס "איינען" איינמאל, דען זא אום שטילדע זיך נאח, היע-היך הייראמעטע זא אין שטאקהאלס אונד געבאר אין טעגער, ווארען אהר מאן טארכ, אלס ווייזע קאנעט זא דא בייזען קיינער נים מערה ערהאלטען וועסאלב דער אלטערע זאן שאן פאר דא טאכטער היינענען פאר 2 אהרען נאך אטע-רוק אויסאנדערטען, הויך דא שיינע, דאס דער זינגע מאן נים אהר זאן, זאדען אין פאן אהר אנגעטאטענע וואונען-קיינע זיין, האט זיך ליידער דאס אונגליק ערהיינעט דאס אהרע טאכטער ריבקה דען איינען בודדע אהרן געהיראמעטען! אלע אונזערען זאן זאן זענען פארטעטע ווייזע טעגערע, דאס געריכט שפראך דא עהע אלס אונגליקע אום, מאן איזט נעמטער אין פער-לענענדיג ווענען דעם זינגען קיינעם וועלכעס, איינע אבובליכע פערשילדען פאן אהרען איינער זייטע, אין בליט-שאנדע" געבארען ווארדען:

נעשעפטס בעריכט
נעשעפטס בעריכט פון 1881-82 פון ווארשע-טען פון מארקט צו מארקט געווען דער פערקויפ וואך, 6000 טעגער ווארדען פערקויפט.
1881-82 פון מארקט, נייער 2.90 טעגער 80.4 קילא 10.55 נולד, 200 טעגער, 79.5 קילא 10.50 נולד, 200 טעגער-צטר 79.5 קילא 10.50 נולדען, 300 טעגער 80 קילא 10.60 נולד, 100 טעגער 79.2 קילא 10.55 נולדען, — (אלדעס טעג דריי מאנאטען) —
קארטע פון נייס 8.35—8.65 נולד, פארטע פון טעגער-פון 6.15—6.15 נולד, פארטע פון 6.75 נולד, ווייזען פון טעגער 9.85—9.90 נולד, האפער טעג העכסט 5.50—5.55 נולד, פארטע פון טעגער 5.57, 1881, 5.67 נולד, רעסס פון טעגער אינווסט-טעגער 12, 12% נולד, ווענער שלאכט-פרייה מארקט, דער איי-טריק אויף דעם ווענער שלאכט פרייה מארקט אום 20-טען דעם 1881, פון טעגער 2097 טעגער, דאס זאלן ווארדען 1898 אונארשיע 1233 פארטיגע אונד 366 דייטשע, דאס פרייע שטעללעך זיך פון טעגער 100, אונארשיע טאכט-באכטען 53—57 נולדען, פארטיגע 54—56, נולד, דייטשע 57—57 נולד, פרייה מארקט-טעגער רעדאקטען: מאר ברור היין.

דער יודען מיט נים-יודען בעזייטיגען ווילל, זא אים זענען מיטמעל אין פעהלעהרשאפטעס. ווען יודען אינעם נים-יודען איינאנדער הייראטען, דאן עקסי-מירט איבערהויפט קיינע רעליגיאן מערה. אין דער טראג, איז זא זא עטוואס אויך אין עסטערייך נים געשטאטעטע. דא זאגענאנטע, מיט-ענדע ווירד אין ווען ניר צווישען זאלען לייען ערלויבט. דא זא אלס קאנפססאן אלאן ערקלערט האבען. נים אבער צווישען יודען אונד נים-יודען, היערן האט אלא הער פילסן געארדט, אבער האט ער זיך אבזעטלעך אהרען זאלען, אום אד אונארשיע רעגירונג אויך נאך הייער זייטע הן אנגרייפן צו קאנען וויר מאנען קיינע ציוול-עהע, וויר מאנען קיינע מיט-עהע! דאס איז דאס רובטיגע מיטמעל נים, אום דער יודען נא אום אום דער וועלט צו שאפען זיך.

פרינעמערציאנס-איינלאדונג.
וויר עיוונען אונזערע געהערטען פרינעמערציאנסען, דערען פרינעמערציאנס-טערמין אום 1-טען אינווסט 1880 צו ענדע נעמט וואס נאכטן געוויסליך אויף אהרע אהרעס-שליסען אנגעצייגט אום, אהרע פרינעמערציאנס-ציאל צו ערבייגערן, דאס דיא פרינעמערציאנס דעם בלעט-טע קיינע שטארקע ערלויבען.

קורז-טאבעללע פאן 27 יולי.		פרייז-טאבעללע.	
קילא	טעג	קילא	טעג
25 50	109	1035	72
125 75	5 54	5 57	62
64 50	9 37	6 10	62
32 50	9 37	7 33	41
42	57 85	6 95	60
112 50	11 56	6 85	73
112	1 23	6 85	73
118 25	1 23	9 85	73
106	126 15	10 35	73
94 75	131	5 57	73
93 75	134 50	5 50	73
93 75	173	12 50	73
97 80	179	10 35	73
95 50	179	5 57	73
124 25	177 50	6 10	73
93 50	145	7 33	73
101 75	103 75	6 95	73
98	23 50	6 85	73
100	16 50	6 85	73
103	49 50	6 85	73
103	41	6 85	73
102 75	41	6 85	73
102 75	14 25	6 85	73
86 25	51 75	6 85	73
146 50	23 25	6 85	73
	47	6 85	73

הראשון נעלה-פעילי-העבודה ויועץ צו קעמפער האטען.
— צייגע געלעזערלעך שוילע איבער קאמיטן איינע
דעקאראציע געשיכטע מיט אינרעס ער איבער אנט-
דערס זאמטן קאמיטן האטען איינע זעהר שאנע
פריד אינד ערהעלט פאן איינעס רייכען ליעבא-
בער דעזעלבען 30000 גולדען. דאסווע ער זיך פאן
אדר שידען לאסטן. — ענדליך ווארדען געשיקט-
דענע ברודערען דעם קאמיטן פעלדענען. און דענען
ער שטראסער דראקט אללעס אנצוציגען. ווען
ער ארום ניכט נאך ווייטערע סוממען צו פערשיינע
שטעללט. יא, יא איבער זייער ברודערען און
שטראסער אים דעם יארהע 1878 זאמט זאמט קאמיטן;
לידערע זעהע אדך מיך שאן פיר אכט ביז צעהן
יארהע אום צענטריגען — היינטיגע ערווערטע מאן.
דאס קאמיטן רעכט ניט וואוינט דאס און געלדער-
דא ארום שטראסער גענענען ניכט דעסטו אריבער-
טהום בילדערטען. אים ווייטערען צאהלדיגען ברודערען
דעם קאמיטן געטע הערשאפט דאס ער פאן שטרא-
סער דורך דארהענען האטערע סוממען פארטריב
ע ר פ ע ס ט האט. און איינעס ברודערען ברודער
פערלאנגט ער דא זאמליכע צווענדען פאן 2000.
און איינעס אנדערעס ברודערען פאן 25000 גולדען.
זעה ברודערען געשעט מיט דען קאמיטן; ווען דאס
מינע סוממע אנטברייטערטען לאסטען אז זייער
אדך דער פאליצייא אנצייגען וואקער דא דאס געלד
ביזערע בעצאלען אבען. דער געשעט געשיקט-
סונטם ברודערען אום פאן 1880 אהייט. אריט.
— און 25-שטן ברודערען פארט דאס שלום-פערהאר-
לונג איבער דענען פראגעס שטאטט. ביא וועלכער
געלענדיגט דאס בעהאלדיגען צווייטען איבער
דאס פארלעבען דער אונטערקאנען פעלדענען
ווארדען דא צווייטע איבער שטראסער אדך דאס
איבערען מיטשולדיגען לויטענען זעהר ניכטען. אים
זא איינעס ברודערען געשעט ערדא און צווייטע איבער
דאס פארלעבען דעם קאמיטן וועקערט זייענע פא-
זייער אייגענטאמלעס. ווער ווער האטען געטריב דאס
זייער פאליציי פאן פונט און דער פראנצויזישען
היינטיגסטען און געשעט געריכטעט איבער דאס
פארט; ביא דער שטאטס-פאליציי דעם דא-
ניטן אדך האטפאליציי; זין פערקויפט ער איינע
דראסט אונטאל פאן ראטען ברודערען אדך טור-
קען-ראטען. אדך דען ראטען-ברודערען יארען און דער
ווארעט געקויפט דאס פארטען-ראטע זעה און דער
פראנצויזישען נאציאנאל-באנע הענטערלענט. דא
קויפער דער האטען-ברודערען געלעבען דער צווייטע
זא קאנען וואכער דא דאס ראטען-ברודערען אים
בעצאלעט האבען. אלליין דא קויפער פאנען זיך
און אורדעס פעטערען ביטער געטוישט. אדך
זא ביא דער נאציאנאל-באנע ערשיינען. אים אדך-

דע לאזע אין עספאנא צו נעמען דא ווארדע
אוינען פאם דורעקטאד דער נאציאנאל-באנע פאל-
גענער מיטשולדיגע נעמט: עם אדך היינטי-
דאס דא אדך דער ראטען-ברודערען דעם קאמיטן
פערשיינענען לאזע און דער נאציאנאל-באנע זיך
בערענען אלליין דא זעה דער ניכט איינפאד-הונ-
טערלעכע ציר וועקערט דער קויפער, ווארדען
אדך צווייטע-הויפטעל אורדעס ווערענע פער-
פענערטע דא לאזע קאנען אדך עסט דאן
איינעפאלט ווערען. ווען דאס אדך ווערענען
איינעפאלטענע שידה פארעיסט זאמט בעצאלעט
ווערען דא איינליקייטע קויפער דער ראטען-ברוד-
ער סוממען מיט. ווארען אדך אבער ווערען אדך
ביא דער פאליצייא ווערען קאמיטן דא אנצייגען ער-
שטאטען. דאס צייט-פאליצייא-קויפער פער-
שוילע דער קאמיטן פיר דענען געשעט בערען
צו א יארען קערקער-שטראפע וועלכע אריטהיל
אדך פאן דעם אפפעלדאנעס-ווערעט-האטען
בערענעט ווארדען. לויכצייט ווארדע קאמיטן
פאן איינע פארדעס געריכטע ווערען פאלשער
קרידא צו אכט יארען צווייטע-שטראפע פער-
אדערהילט. קאמיטן גענען זיך יעדאך ביזער
שטראס-אורטהילע דורך דא פלונט. — נאך פער-
לענען ווערען צווייטע פראטע פארט פערשולדיגע
שטראסער אדך אדך פארטע דען בענדיגן דאס
קאמיטן עם וואר וועלכער אדך דען שטראסער צום
פערענענען דער פערלאנגטען פעלדענען.
דען צווייטע ווערען געלעבען יעדאך פערשולדיגע
אונטערלאזט פיר שידען אין פאליציי דעססען דער
געריכטע-דא דען קאמיטן צו א דען שטראסער
צו א דען געמאנע צו א אדך דען ווערענען צו
אדך דען צווייטע ווערען געריכטע פראנצויזישע און
בערדעס ווארדע קאמיטן. נאך אכטיגען זייער
שטראפע צו א איינען אים עסט-ברודערען פער-
אדערהילט. בערמאנא אדך פערשעל האטען
ביא דאס פערברענען דאס אז דעם שטראס-
ליכען געשעלט-פערעלעטנישען צווייטען שטרא-
סער אדך קאמיטן געשעט געלויטעט האבען.
אבלויב איינע דאס פערברענענע פארדאבען
דעזעלבען פארקאממען בעהאנט וואר.

אונזער נייער קאמפאן

אום נעכסטען בלאטען ערשט דא ערשט-
לונג רעסענען דער ווערען דענען צו ענדע געקע-
דע געשיכטע וואר וואר קיין איינע-האטענע
קאמפאן מיט ווארדע-ראטע פערווערלעכען ליעבעס-
אונטערקאנען אדך דענען איינע-האטען דער ווער-
געשפאנט אדך — וואר אבער אין דער העלם-
געשיכטע אדך אין דער געשיכטע דער אונטערקאנען
זעהר בערענענען עם ווארען דאס באראקטער אדך

טהאטען איינעס הער-פארראכענען אונטערלעכען.
דער זיין נאנעס לעבען צו פערשוידיגע אדך
רעסענען דער ווערען פערווערלעכען געשיקען אדך
פערשיינענען. זאלכע טהאטען איינעס ווארלעכען מאט-
נעס פערווערען ערשט. און איינעס ווישיקן בלאט-
טע פערשיינען צו ווערדען. אלל דענען דער ער-
געחלשט בענעבענדיגע ווערען ווארען ווארען.
זיין שוילע דורך דא געשיכטע דער אונטערלעכען אדך
האטענע-שוילע דורך דאס פאר יוסף אומן פאן
האטענען אדך דורך דאס פארלעכען נאך פאר-
דאס קענען ווערען פערשולדיגע אדך אדך אדך-
שטיקע בענענענען. לויכצייט אבער ווארדע דער
לעזער בערענעט איבער דא געשיכטע-אדך דורך
לידערען אדך דען האטלעכען שטאנען דער ווערען
און ווישלאנד אונטער דען קאמיטן מאקסימיליאן
אדך קארל. איבער דען פראגעס גענען דאס נארא.
איבער פערענע-קאמפאן אדך היינטיגע איבער דאס
בארדאנען און שטאנען אדך פארמאנאל איבער
דאס זאנערבארען טענענע דער דאמט אדך דא
שלמה מלך און דאס — מאן קאנן אלוא צו אדך-
וועכענעלע אדך איינע זאלכע בלאטע בערענענע
וועכענעלע אדך איינע ווישיקן בלאטע געשיקען.
זיין דאס אבער אדך דער לעזער דאס רעכט
צו פערלאנגען. דאס מאן אדך דאס האטענע-
האטענע אדך איינע אונטערקאנען אדך מעהר
אונטערקאנען זייען ביזנענען. מאן מיט צו איינע
בערדען ווען דאס נאך אז ניט אדך הייליג אדך
אדך ערשטע צוקער געשען. אים דען געשפאק צו
פערווערען. מאן מיט געלעבען אדך אונטערקאנען
מאטען. מאן לענט דאס האטענע-אדך ווארענען
ליכענע ווען דאס זא איינע אונטערקאנען
אדך זעהר שפאנענע ערענעלע ווערענע-פאר-
אדך פערווערען. אז דאס דער לעזער פאן איינעס
קאמיטען אדך דאס אנדערע אדך זעהר נייע-
דע ווערען.

אונטער נייער קאמפאן ווערען זיין ניכט טור בע-
לעזערען. ווארדען אדך זעהר אונטערקאנען זיין.
דעזעלבען אדך בענעפאלען שטייען אדך דעם-
טאדישע ווארדע-האטען גענענעט. ענטהאלט זעהר
פילע האך איינע-האטען סוממען פאן איינאדער פער-
ווערענען בענענענדיגען. אז דאס דער לעזער מיט
שטייען אדך בענענענע ווערען ווערען דאס ווער-
בע זעלשאפט ווערען זיך דער דא דענע ענט-
ווערען ווערען.
דער נייע קאמפאן בענענע עכען צו ענער צייט
און וועלכער אדך זיין אבערלעכע געשיכטע ענט-
מינע דער ווערען ערשט. — נעמליך אים יארהע 1868.
אונטער נייע געשיכטע ניכטס אדך פאנא און
פארמאנאל. ווער וואללען דאך וויססען וואס אים

וועלכע נאך היסט דען נאמען מיטעל-סאנאנען פאנאס
קאסטעס אדך איבער 10,000 טהאלער. איינערעס האט-
טע מיטעל אונטערקאנען סוממען צו אדך איינע-
טעפאנענען פערווערען. און צו זייער צייט דאס צווייט
נאמען ווערען געשיקען פאן אדך קארק, אבאדא-
טען, שפענערט ער יעדער דעזעלבען יע 10,000 טהאלער.
וועלכע-שפענערליך האטען ער אדך נאך. אדך ישראל
פילע געלד גענערטע.
וואר ווארדע אבער דענען ערלע מאן. דענער קא-
ווערליכע ראטה, פאם קאזער ווארלעך בעהאנדעלען ? מיטעל
האטען איינעס קאמפאלישען ערעלמאנע געלד געלענען
אדך ער זיך אדך דעססען נייער פערווערען לאסטען דער
שוילענע האטען אדך דאס איינע-האטען דאס נענען
דאס נענען וואר ליגענען נייער אן ווערען צו פערשע-
דען — אדך דענענעס ערלעכערע דא קאמפאלישע קאמ-
פער-אנצוואל מיטעלס ערלעכערען פיר ערשאללען ער
האטען פערנע דעם קאזער איינע בערענענע-נעלד-סוממע
אדך ווערען-נעשייד געלענען. אבער ער ערהעלט העלפן
ניכטס צוויקן נאך האבענענע צווישען זיך קאזער ווארלעך
II. דאס מיטעלס פאר.
דעם פארטען געצוישע ער ווארלע דא ערען. איי-
דעס ער זיך ביא דעססען לייכענענענענעס דורך איינען
פארטען פערשיינען לייכע. פילע קאמפאלישע האטען
פארטען דעם לייכענענען. אבער דען געשענען וויללען
(נעמליך דאס צוואהר) דעם פערשיינענען מיטעל אי-
בער דאס הינטערלאסטענע נאמען פערמאנען בענענענע
דער קאזער ניכט. —
(פארטענענע פאלטע)

זייער צייט אין פערינענע דענען ווארלע האטען
אדך איינע צווייטע-האטען אדך איינע גענענע אונטער-
ווערען מיט דעם בערענענע פראנע ראכענען דען פאן
דען ווערען זיך נאמען. בער האטען זיך דען און
נעמליך זיך ווערען (לויט) זיין פארטען געשיקען.
אדך ווארלע אדך און סוף-הייער דער האטען-
פאנען. אבער ניכט דער ווערען ער הינטעס איינען ערדאס
אן דען שוואך פאן ווערענע דא ווערען און אדך פיר-
ווערענען ניכט צו קענען אדך דא ניכט אדך דער פאל-
טע צו ווערען וואר ער אדך אדך אדך אדך אדך-
סער ווערענענע. דא ווערען סוממען אים נאך פילע נאך
אדך שטייער גענען. דא ווערען ווארען פיר אדך דער
פילע דער ווערען. אים דענען ער פילע נאך פערשע-
שען אדך ווערען געשעט דאס פאל דא אונטערקאנען דעם
קאזערס ווארלע מיט דעם האקען זי לויט. פאן דעם דאס
פאל לויכטע דער האבט אים לייכע איינען פענענען (ניכט)
נעמטען. אדך דער איינען מיט הייליגען מאמען געשיקט-
בענען געשעלע בענען גענענען אדך אדך צו ווערען דער
נייע פערווערענען דער גענענענע דער אונטערקאנען
צווישען דעם קאזער אדך ווערען ראכענען אים אונטער-
קאנען האטען פערלויבט קאזער ווארלע דער ווערענען
אדך פארטען דעם נאמען-ווערענענע פערלויבט האטען
דען האקען זי לויט צו אדך ווערען געלדערען. אים פאן אים
דא ווארדע-האטען קאזער-גענענע-נאכברודערען צו לייכ-
איים צו פארטענען — דער האקען זיך ווארלע פאן
גענענענענע ווערען אונטערקאנען מיט דעם האקען קענען
פערשולדיגען אדך דאס ווערען גענענען מיט אים דאס

ענגלישע קראפטן אונד דער גרענישע קאני
שוואנדער זינד איז עס מער קוין וואונדער. ווען דיא
קאני ענגלאנדס צו נוסטען גייטבעלאנדס אינ-
טריטע עס געשיקט דעם ניכט אים פארקענדיגער
ליכטיג. זאנדערן אים גרענעפלינדליכטיג.
(אויך רעליגיאנס אינד וועב-
סעל-טריינדלעך) אין ספרדעוואפעל
(סאברדא) געלאנגט יעצט אין וועכעלע-
שונס-פראצעס צו פעהאנדלונג דער ווענין דער
פערזאן דעם אנגעקלאגטען פון וויקליכעם אינ-
טעקסטע אומ. דערזעלבע הייסט אויך אינאין
געשעט. אלס ווע געבארען, לעסט זיך דערזעלבע
טויפן אונד ווארדע פאנאצסקאנער. אלס זאלבער
אזאכטע ער אין פערבינדען יאסאר אים אינע
מעהוואכענעליכע קערקער-שראפט צונעאר-
טהיילט ווארדע, נאך אבסטיג דעווער שראפט
ווארדע קעפעט לעהדער. שפעטער אבער סוכאל-
טער אין אינע פארקוין, שראפט ער ווערען צום
ידענסהוטע צוויג אונד דערזעלבע אין יודישעם
מעדיעט. יעצט זאלטע מאן גלייבען, דאס קעפעט
נישעקער מיט ווערע ווען פרייא זינד ערליכעם
רעכענען זיך רענעווערן ווערען. אליקוינס שפעל-
טע זיך און עפען הערונס דאס ער שאדען וועט
פארבייס-הערן וועכעל געפעלט אינד צייטע
אויך ניכט ווענער אלס 16,000 גילדען. דא ווערט
מאן דאס מאן אינעם מענטשן דער מיט דער רע-
זעלע שווערעט, אים געשעפט לעבען נאך ווען-
נער טרוען דארט, דאס נאנצע גראנעט אונס אן
פארניגען פארט: און בערלין ערזעלט פאר אי-
ניגן אחרען אין יודישע שטריטע אין קלוינעם
שטאטסאפט דער ווען מאן גלייבעט דאס ער
אינעוועלך פערמאנע ווער ברודע אין אהרעם
אמט פערזענען ווערע. ער רעכטע זיך דאס
ער זיי אלס יודע צוריקגעטונג ווער אינד
קוינע פארט שפעלונג ערזעלונג קאני דער
העריניגע אונד ליכטונגע מענט לעסט זיך טר-
פען. זי אנטערשטייטעט ער דעם קאני וועלכעם
אין ניגן אים אינע אהרע אסטעטעלעוונג
דעם גענוע ווארדע נאטורליך דער שריפט
בינעלענט. דער אישע ווען מאן האפטע מיט
אללע געוויסע דאס ווער שריפטן ביים
קאני דען בעסטען אינרוק מאכען מיסט. אבער
וועלכע שפעטע ענטשיידונג שאן טאגס דארט
הערינעט ער זיין געווע צוויק. אויך דעסטען רי-
זשע אין דער אינעווערענען שריפט דעם קאניעם
פארניגען יארטע זיך קענען יארטע דער געווע-
טע אונד זאנדען אים דעם שטאטס-וועכעלע
ענטלאסטען. ווער וועט נאכטע ניכט טרייא נע-
בלעבען קאני אונד וועט קאניע אינד וועטע
פארטעלאנדע ניכט טרייא ווען - דער קוינע קאני

זער האט אלוא הוך דיעט ענטשיידונג אין פיר
אללעמאל אינסעשאפונג. דאס אינעם רעליג-
אנס-שווינדער אין קוינע בעצעהונג צו סוד-
ען זאט -
(סעראניס ריאנינס סרא-
צעס אים) הונדעט ראטשילד.
זינד האבען שאן פאר האנאטען ווערענט. דאס אים
היווע דעם ווענער ראטהילד אינע נאכערע פער-
אנטריאונג פערזאפט ווארדע. דער שארען בע-
ליפט זיך אויך 537,766 גילדען. דערשילד פעהל-
טע זאקאל איבער אינע מיליאן גילדען אין ענט-
ווערעטען ווערע-פאפערען דא אין סודיל דיעטער
פאפערען יעדאך ניכט פערקויפט זאנדערן בלאס
פערפענעט ווארדע אין קאניטע ראטהילד
דיעט פערפענעטען ווערע-פאפערען אסילאונג
אין פאלגע דעסטען דער אינענליכע שארען. דא
דיעטע וועלשאזי הוך פער-אינעווערען ערליכטען.
וויא ערזשען נעואנט. ער 537,766 גילדען אינעמאכט.
אלס הייסטאנעקלאנטע ווערע-פאפערען: אסילאונג
אין בעקאטע דעם ראטהילדען היוועט. אונד
אין הער קאניס זיך דער פרייער אין פעסט
אין באקרוין האסטע אונד דאן אין קאניקרו-נע-
רועט. ווערע אונגעקלאנטע זינד אין הער
בערומאן אונד אין הער נאמעס הוקרעטעל.
דיעטער פראצעס ווארדע פאר וועניען מאנין פאר
דעם גרעיסט-פראצעס אין ווען פעהאנדעלט. שטרא-
טער זאנע פארניגעט אים. אין האבע אים
יארטע 1872 אין ארבעט-שעקלאונגען מיט אינ-
געלאסטען ווארדע אד אים מיט קלוינעם פערמא-
נען געקאסטען בון אד שיעפעט ווערען האסטע
דאכט פערליכע דא אד ניכט מער דעקטע
קאניטע. אד ענטשיידעטע ווערע-פאפערען אים
דעם ראטהילדען האנדלונג-היווע אים מינע
פארניגען שילדען בעצאהונג פון קאניטע. דאס וועט-
טע אד זא פארט ביים אד יארטע 1877. ביז ער דיע-
זער צייט האבע אד אין דיעטער היווע עטא 400,000
גילדען פער-אינעווערען וואפן אד מינע שוועטער
30,000 גילדען נאכ. אד שיעפעט ניכט אלליין
אויך דער ווענער בארוע זאנדערן אויך אויך פער-
שיענען אונדערען בארוען איינפאס. אד
האסטע אין אלע ניאם-שפעטען בארוע-
אונטערן. דא אד מיט שיעפעטען אונד דא אד
טהיילס הוך בארעט געלד טהיילס הוך ווערט
פאפערען. דא אד ענטשיידעטע. צו בעצאהלען
זוכטען - וילאוס היסטע פון נאטורליכע אלס
פערטער בעצאהלען דעם ראטהילדען היוועט.
זאנעט אלס ער פארניגעט אים: שטראכע
איזט אים יארטע 1864 אלס קלוינער בעקאטער
אינעווערען מיט דעם יארטע-נעהאפטע פון
בלאס 600 גילדען. שטראכער וואר אינער דער

פלייסטען. פונקטליכטען אונד געשיקטען
בעקאטען. וועהאלב ער זיך דאס פאלסטע פער-
טרווען ווערען. אונד ווארדע דעסטען עהאלט.
ווענען ווער פארזיכעלען ליכטונגען אויך 3500
גילדען דערזען עהאלט. ערשט יעצט שפעלעט עס
זיך הערונס דאס שטראכער דאס אים ענטשיידע
פערטרווען מיטברויכען אונד צור פארניגען ווער
פערטרווען ווארדע זאנע אד דען הייסטווערען דעם
געשעפטעם מעהרערע. פערליכען אונד שטרי-
כענען פארניכטען. דער אונגעקלאנטע קאניטע.
דער פיר שטראכער וואר שיעפעט אויך דער בארוע
פערזאנא זאנעט אים. אד האבע ניכט אויסגען
קאניטע. דאס שטראכער דאס געלד. וועלכעם ער
נאך אסטער צו בארוע-שפעקולאציען אונד אבער.
נאך דעם ראטהילדען קאסא ענטשיידעטען
אד גלויבטע ער בערועט אין אינענע פערמא-
נען. ערשט נאך עטווא אינעם יארטע מערסטע אד.
דאס ערזשע אונגעקלאנטע אין דער ווערשפאטע
שטראכערען פעהאנדען ווא. אד מאכטען אים
הערווען אין אינעם ברעפע פארשעלעוונג. דאך
ער ערשען זאלליך אין מינער וואונג אונד מאכ-
טע אונטער מינע פארזעפען אינען זאלבען שער-
טאקעל דאס אד מיט דאכטע אד מיסטע זיך אד.
הען דא אין דעם עס דאך ניכט זאנעט זיך פער-
אויסשערטען - שטאטס-אנוואלט צו קאניטע.
וויא פיעל געלד האסטען זא פארמאלס בערעיסט פון
שטראכערען פעהאנדען - קאניטע. עטא 7000
ביז 1877 גילדען. - שטאטס-אנוואלט: וויא אים
אדרען ברעפען צו ערזענען פערלאנטען זא פון
שטראכער אימערע מעהר געלד. אסיליך זא שאן
דען פערזאפט האסטען דאס אד סומען. דא ער
אזנען צור פערשענע שפעלעט. ניכט זיין אינע-
טהום בילדעטען. - קאניטע: אד האבע שאן נע-
זאנעט דאס שטראכער הוך זיין פערטעם אינען נאך.
ביים אינעווערען קענען פערזאפט. אלס אינער ער
אין דיעטע. ביים מיט פערשייבט האסטען. - שטאטס-
אנוואלט: וועלכעם געשעפט האבען זא ביז צום
יארטע 1876 געטרועבען - קאניטע: אד האסטע
אין פעסט אין וועכעלעוונג אונד ערזענעטע
היעצ אד צוויא צוויי-געשעפטע: אינעם אין
פארמאכט אס מאן אונד אינעם אין פארני-
שטאטס-אנוואלט: אבער זא ערזענען אין
קאניטע אונד אדרען ווענען פאלטער קרודא זי
צוויא וואכען אדרעט פעהאנדעלעט. - קאניטע:
דאס איז היסטע דאך ווארדע אד פון ווער
מאניטעטע בענאראט אונד מיסטע דא אינען בע-
שטראכע ניכט אבנאכטען. - ווארדע אינען בע-
אסטען אלס צוויינע פערנאכטען. דא אינעם אים
באנדהווע דעם קאניטע בעשעפטען ווארדע. צווע
וויא זאנעט אים. דאס קאניטע אימערע מיט

פארליינער רעטורען (91-טע פארשעטען)

ווען אין יודע אין דא געטע פון קאלן קאני אד
ווארדען אים 2 פארזאפט. בינענענען. דא איז אים
דא שטאטס העיסטווערען שפעטען. הייסט דער אום דעם
דערק ניכט דען בארוע דעם הייליגע קאלן בערזע. אונד
דאך האסטען און קאלן שאן צור אשע-צוויי ווען נע-
וואונג. לאנג בעפאר נאך דאס כריסטענהום האט אינ-
זאנע געווארן!

ווערערען נון דא פעהאנדלונגען דאנער זיך אין
שטיטנאט און דא לונגע צונען. בענאס זיך אד יאפעל-
מאן פון דאס נאך מינען. ווא עס אים געלאנגט מיט
דעם הערזאנע אלכענטע פון בארוען אינען פערמא-כ-
עווישענען. וועלכעם עס דען ווען געשטאטעט ווארדע.
בלאס אונטער דער בערונגע דעם שריפטליכען נעליכט
דאס לאנד צו ווערעווערען.

אלס רי יאפעלמאן דיעט אונגענועהיים אין מיט
בען צום נוסטען דעם געוויסע האסטען קעהרע ער נאך
שטוטטאנער צוויק.

צוויא הייסטענעטע קאניטעל
בעפאר ווער דיעט ערזענעלונג שויעטען וואללען
ווער נאך דאס ענדע דעם קאניטע קארל V. געטרועווערען.
אם אקטאבער דעם יארטע 1555 ליעט קארל אין
כריסטעל אינע פערליכע פעהאנדלונג אבנאכטען. אין דיע-
ער דאקטע ער אב אונד אבנאכטע וועט וואנע פיליס

אין דען פיר אונד בערזשען זאנע ווערערען דא ניכט-
ליכען אס זאנע אונטער בערזשען אינען פערזע-
דא שטאטע-נעווען אונד נעכטע פערזענעטען. - אבער
איינע דיעטע שיעלע ווארדע. באלד געכעטע וויקליכען
שאן אס נעכטען מאנע נאך דיעטע צעווערען ווארדע
קארל פון אינעם הייסטען פיענער בעסאללען. וועלכעם
באלד וועטע לעבען אין ענדע פאסטע. ער שטראכ אים
יארטע 1558. ערשט אד יארטע אלט. אונטער קוינע קאניטע.
ניכט פאר אינע ניכט נאך אונד. שטאנד דאס היוועסע-
רזיך אויך אינע זא הארען שוועט דער מאכט אונד דעם
אונטערעם אלס אונטער קארל V.

ווערערען נון פיליס II. דער זאנע קארל. אלס
קאני פון שארען נאפעל. פארזאפט אונד דען געטער-
לאנדען געוועטע. געטערעט פערזאנא. I. קארלס ברוינער
איבער היישלאנד אונד עסטערייך. נאך פערזאנא. I. קאני
מאקסימיליאן II. אויך דען עסטערייכען שטראן - אונד
פאך יארטע 1576 ביז 1612 געטערעט קאניטע וואללע II.
איבער עסטערייך אונד היישלאנד. דיעטער וואללע II.
וואר אין זאנעריכאכער הערזשען. ער וואר מיט פועלען
ווייסענשאפטליכען קענטניסען אונד אינעווערעטע - אונד
אללעס אינעווערעטען אונד ניכט דען געווערען. ווא
פערזאכטען יונגע צייט אין דער געלעהרעטע-שופען. ווא
דער פועלע מאשינע אונד שפעלע-ווענעל האסטע אונד
היער נאך דעם שטיינער הייווען זוכטען מיט וועלכעם מאן
קענען שטיין אין נאלד פווארלען אונד מיט דעם מאן אללע
קראנקייטען אויך דער וועלט היילען קאנעטען. - ער וואללע-
טע אונד אינע דער ערשטען שטעינע-העקער ווערערען אונד
שטאנד אויך מיט דען בערזשענעטען שטעינע-העקערען